

Briselē, 5.5.2021.
COM(2021) 350 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**2020. gada Jaunās industriālās stratēģijas atjaunināšana:
veidojot spēcīgāku vienoto tirgu Eiropas atveseļošanai**

{SWD(2021) 351 final} - {SWD(2021) 352 final} - {SWD(2021) 353 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

2020. gada Jaunās industriālās stratēģijas atjaunināšana: veidojot spēcīgāku vienoto tirgu Eiropas atveseļošanai

1. ATJAUNINĀŠANAS IEMESLI: JAUNAS PROBLĒMAS, JOPROJĀM AKTUĀLAS PRIORITĀTES

Eiropas Komisija 2020. gada 10. martā nāca klajā ar “Jaunu Eiropas industriālo stratēģiju”.¹ Tajā bija izklāstīts plāns, kā ES industrija, būdama vadošajās pozīcijās pasaules mērogā, varētu virzīt divējādo (zaļo un digitālo) pārkārtošanos, savu tradīciju, uzņēmumu un sabiedrības stiprās puses izmantojot konkurētspējas uzlabošanai. Šādā nolūkā ar stratēģiju tika aizsākta jauna politikas pieeja, kura vērsta uz to, lai labāk sasaistītu vajadzības un atbalstu, kas tiek sniegts visiem katras vērtības ķēdes vai industriālās ekosistēmas dalībniekiem². Šīs pieejas atbalstam stratēģijā īpaša uzmanība pievērsta industrijas pamatiem — inovācijai, konkurencei un spēcīgam un sekmīgi funkcionējošam vienotajam tirgum —, vienlaikus stiprinot ES globālo konkurētspēju ar atvērtu tirgu un vienlīdzīgu konkurences apstākļu palīdzību.

Nākamajā dienā pēc tam, kad tika laista klajā jaunā industriālā stratēģija, Pasaules Veselības organizācija pasludināja Covid-19 par pandēmiju. Tam sekojošie ierobežojumi un ekonomikas attīstības palēninājums deva smagu triecieni gan ES kopienām un ekonomikām, gan industrijām un uzņēmumiem. Komisija un citi aktori ātri rīkojās, lai mīkstinātu ietekmi uz Eiropas uzņēmumiem un nodrošinātu preču un pakalpojumu brīvu apriti un darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, konkrēti, ieviešot zaļās joslas. Ārkārtas pasākumi fiskālo noteikumu, valsts atbalsta un saīsināta darba laika jomā³ palīdzēja atbalstīt visvairāk skartās nozares un darba ņēmējus un mīkstināja ietekmi uz uzņēmumiem, tostarp MVU. Eiropas sociālo tiesību pīlārs ES un tās dalībvalstīm turpina rādīt ceļu sociālās ietekmes mazināšanai.

Šajā laikposmā pieredzējām, ka ES industrijai piemīt noturība, izdoma un pielāgošanās spēja, tomēr parādījās arī jauni apdraudējumi un turpinājās agrākās atkarības, kā arī sociālekonomiskā un teritoriālā nevienlīdzība, un šīs problēmas ir jārisina. Krīze atklāja globālo vērtības ķēžu savstarpējo atkarību un globāli integrēta vienotā tirgus vērtību. Tā arī parādīja nepieciešamību paātrināt pārkārtošanos uz tīrāku, digitālāku un noturīgāku

¹ COM(2020) 102 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0102&qid=1620057489312>. 2020. gada industriālās politikas pakete ietver arī īpašu stratēģiju mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) (COM(2020) 103 final) un īpašas darbības, kuru mērķis ir novērst šķēršļus, kas kavē vienotā tirgus sekmīgu darbību, un uzlabot kopīgi pieņemto noteikumu izpildi (COM(2020) 93 final un COM(2020) 94 final).

² SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojumā par vienoto tirgu ir noteiktas šādas 14 industriālās ekosistēmas: 1. Aerokosmiskā nozare un aizsardzība; 2. Agropārtikas nozare; 3. Būvniecība; 4. Kultūras un radošās nozares; 5. Digitālā nozare; 6. Elektronika; 7. Energoietilpīgas nozares; 8. Atjaunīgie energoresursi; 9. Veselība; 10. Mobilitāte — transports — autobūve; 11. Tuvuma un sociālā ekonomika un civilā drošība; 12. Mazumtirdzniecība; 13. Tekstilrūpniecība; 14. Tūrisms. Pamatojoties uz dialogiem ar ieinteresētajām personām un ņemot vērā mainīgo realitāti, var noteikt vēl citas ekosistēmas un pielāgot to robežas.

³ Vispārējās izņēmuma klauzulas aktivizēšana saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu, pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku Covid-19 pandēmijas laikā, Eiropas pagaidu atbalsta instruments bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (SURE) un Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu.

ekonomikas un industrijas modeli, lai saglabātu un pastiprinātu Eiropas virzību uz ilgtspējīgu konkurētspēju. Tāpēc Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena runā par stāvokli Eiropas Savienībā paziņoja par ES industriālās stratēģijas atjaunināšanu ar mērķi mācīties no krīzes laikā gūtās pieredzes, stiprināt mūsu ekonomikas noturību un paātrināt divējādo pārkārtošanos, vienlaikus saglabājot un radot darbvietas.

Lai stratēģiju varētu atjaunināt, vispirms tika apzināta pagājušā gada faktiskā ietekme uz Eiropas ekonomiku un industriju. Pirmā analīze un vajadzību novērtējums veidoja pamatu Eiropas atveseļošanas plānam *NextGenerationEU*⁴, kas kopā ar daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam sniegs vēl nepieredzētu finansiālu atbalstu ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Visi rādītāji lika izdarīt skaudrus secinājumus: ES ekonomika 2020. gadā samazinājās par 6,3 %, un šim kritumam pievienojās ievērojams apgrozījuma zudums un darbvietu un investīciju samazināšanās.

Ir pagājis gads, dažas pazīmes liecina, ka situācija pamazām sāk uzlaboties⁵, un tiek prognozēts, ka 2021. un 2022. gadā ES ekonomika strauji atgūsies. Ir uzlabojusās arī izredzes uz ātru pasaules tirdzniecības atgūšanos, un šo tirdzniecības iespēju maksimāla izmantošana būs svarīgs elements uzņēmumu atveseļošanai visā Eiropā. Tomēr privātā sektora īstermiņā plānoto investīciju nepārtrauktā samazināšanās un tas, ka aizvien vairāk spēcīgu uzņēmumu saskaras ar būtiskām likviditātes problēmām, norāda, ka atveseļošana prasīs laiku un pastāvīgu atbalstu.

Lai šo atbalstu optimāli pielāgotu, Komisija par pamatu izmanto elastīgu, uz ekosistēmām balstītu pieeju, kas izklāstīta pagājušā gada industriālajā stratēģijā. Pirmajā gada ziņojumā par vienoto tirgu⁶ patlaban ir noteiktas četrpadsmit industriālās ekosistēmas un analizētas to atšķirīgās vajadzības un problēmas. Tas rāda, ka krīzes ietekme, kā arī atveseļošanas un konkurētspējas atjaunošanas izredzes ievērojami atšķiras. Tūrisms cietis vismagāk, un tekstilrūpniecības, mobilitātes un kultūras un radošo nozaru uzņēmumu atveseļošana norit lēnāk un nevienmērīgāk, toties digitālās ekosistēmas apgrozījums krīzes laikā ir palielinājies. Mazāki uzņēmumi joprojām ir neaizsargātāki — aptuveni 60 % ziņo par apgrozījuma kritumu 2020. gada otrajā pusgadā⁷.

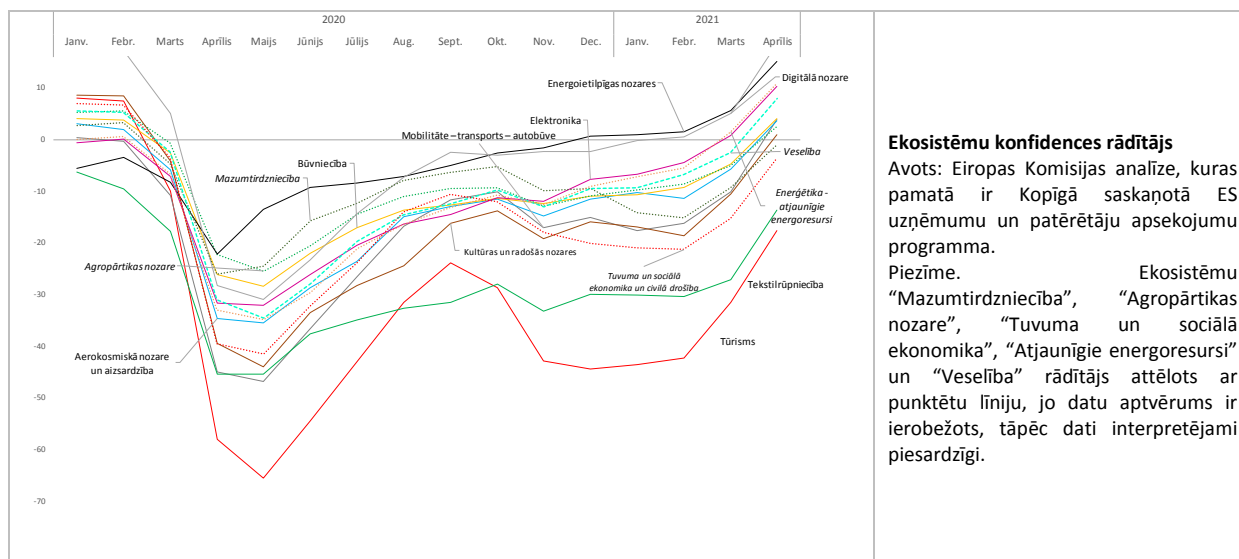
Krīze īpaši smagi skārusi sievietes, jauniešus un darba ņēmējus ar zemiem ienākumiem, daļēji tāpēc, ka viņi veido lielāko daļu darba ņēmēju visvairāk ietekmētajās nozarēs. Komisija pievērš īpašu uzmanību vienlīdzīgām tiesībām un iekļaujošas atveseļošanas iespējām visās nozarēs. Eiropas iedzīvotāji ir viens no tās lielākajiem trumpjiem, un ES, turpinot novērst prasmju nepietiekamību un nevienlīdzību, būtu pilnvērtīgi jāizmanto potenciāls, kas piemīt talantīgiem, labi izglītotiem un radošiem darba ņēmējiem un uzņēmējiem, kuri ir inovācijas un konkurētspējas dzinējspēks.

⁴ COM(2020) 456 final.

⁵ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu.

⁶ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu.

⁷ Eiropas Komisija / Eiropas Centrālā banka (2020. gada novembris), *Survey on access to finance of enterprises (SAFE)*.

1. attēls. Ekosistēmu konfidences rādītājs.

Šī analīze un krīzes laikā gūtā pieredze liecina, ka Eiropas industriālās stratēģijas principi, prioritātes un darbības joprojām ir aktuālas. Nepieciešamība stiprināt Eiropas atvērto stratēģisko autonomiju un jauno pieeju partnerībai ar industriju un līdzīgi domājošiem starptautiskajiem partneriem ir vēl neatliekamāka nekā pirms gada. Lai industrija spētu paātrināt un vadīt pārkārtošanos, jāturpina koncentrēties uz pagājušajā gadā noteiktajiem pamatprincipiem un jāpaātrina īstenošana.

Šis atjauninājums nedz aizstāj 2020. gada industriālo stratēģiju, nedz pabeidz tās iesāktos procesus — liela daļa šā darba turpinās un prasa īpašas pūles. Šis ir mērķorientēts atjauninājums, kurā galvenā uzmanība pievērsta tam, kas vēl ir darāms un kas jāmacās no gūtās pieredzes. Tajā vērtēti pārbaudījumi un saspīlējumi, ar ko saskārās vienotais tirgus, un ierosināti pasākumi tā noturības un darbības stiprināšanai. Tas piedāvā individualizētu katras industriālās ekosistēmas vajadzību novērtējumu un labākos risinājumus visu tirgus dalībnieku kopdarbībai. Tajā ir apzināts stratēģisko atkarību un spēju kopums un ierosināti ietekmes novērtēšanas un mazināšanas pasākumi. Tādējādi šis atjauninājums ir atbilde uz Eiropadomes⁸, Eiropas Parlamenta⁹, dalībvalstu¹⁰ un citu ieinteresēto personu aicinājumiem analizēt krīzes ietekmi uz mūsu rīcībpolitikām un vajadzības gadījumā piedāvāt risinājumus.

Paziņojumam pievienoti trīs Komisijas dienestu darba dokumenti. Tie atspoguļo dažus agrīnus 2020. gada industriālās stratēģijas nodevumus un piedāvā analītisku pamatu atbildei uz šādiem pieprasījumiem, proti:

- pirmais **gada ziņojums par vienoto tirgu**¹¹, kurā izklāstīta krīzes ietekme uz vienoto tirgu, ziņots par progresu, kas panākts šķēršļu novēršanā un 2020. gada industriālās politikas paketē noteikto darbību īstenošanā, ietverta visu 14 industriālo ekosistēmu analīze un norādīts galveno darbības rādītāju kopums;

⁸ Eiropadomes secinājumi, 2020. gada 1. un 2. oktobris, EUCO 13/20.

⁹ Eiropas Parlamenta 2020. gada 25. novembra rezolūcija par jauno Eiropas industriālo stratēģiju, 2020/2076(INI).

¹⁰ Konkurētspējas padomes 2020. gada 11. septembra un 2020. gada 16. novembra secinājumi.

¹¹ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu.

- **ES stratēģisko atkarību¹² un spēju** sākotnējā analīze ar padziļinātu pārskatu par vairākām stratēģiskām tehnoloģiju un industrijas jomām;
- ilustratīva vienas svarīgas rūpniecības nozares analīze, kurā galvenā uzmanība pievērsta industrijas problēmām un iespējām, un ES politikas instrumentu kopums, kas pieejams **virzībai uz konkurētspējīgu un tīru Eiropas tēraudu** divējādās pārkārtošanās atbalstam.

2. MĀCĪŠANĀS NO GŪTĀS PIEREDZES UN ĀTRĀKA PĀRKĀRTOŠANĀS

Šis grūtais pārbaudījumu laiks joprojām turpinās, un Eiropai no tā daudz kas jāmacās un gūtās mācības jāliek lietā turpmākai virzībai. Pagājušajā gadā esam pieredzējuši vienotā tirgus noturību un industrijas maksimālu atdevi. Smēloties no dzīvības zinātņu izcilības resursiem, Eiropa ir bijusi vadībā Covid-19 vakcīnu pasaules mēroga izstrādē un ražošanā, jo īpaši pateicoties ES Vakcīnu stratēģijai un ES atbalstam rūpnieciskās jaudas palielināšanai. Uzņēmumi pārorientēja ražošanu, lai palīdzētu apmierināt steidzamās vajadzības pēc individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, roku dezinfekcijas līdzekļiem vai vakcīnu ražošanas. Citi uzņēmumi strauji pārgāja uz e-komerciju vai izmantoja digitālos rīkus jaunu piegādātāju vai piegādes ķēžu atrašanai. Neraugoties uz ievērojamo enerģijas pieprasījuma kritumu un ietekmi uz kritiski svarīgiem enerģētikas uzņēmumiem, iekšējais enerģijas tirgus ir labi pielāgojies, nepieredzot energoapgādes pārtraukumus¹³.

Tomēr ne visiem tas bija pa spēkam. Ierobežojošie pasākumi daudzus uzņēmumus piespieda apturēt darbību, tika slēgtas robežas, pārtrauktas piegādes ķēdes un traucēts pieprasījums, un darba ņēmēji un pakalpojumu sniedzēji vairs nespēja brīvi pārvietoties pa Eiropu. Kad uz iekšējām robežām tika apturētas kravas automašīnas, ātri vien atklājās, cik cieši integrēta ir ražošana un ekonomika šodienas Eiropā. Šķēršļi, kas kavēja preču un pakalpojumu brīvu plūsmu un cilvēku brīvu pārvietošanos, graužot ietekmēja vērtības ķēdes un saimniecisko darbību, iedragāja Eiropas solidaritāti un kavēja koordinētu reakciju uz krīzi. Kravas iestrēga uz robežām, gaisa kravu pārvadājumu cenas strauji sacēlās, jo lidmašīnām nācās palikt uz zemes, un tirdzniecības plūsmu nelīdzsvarotība izraisīja jūras konteineru trūkumu.

Jau tagad ir iespējams izdarīt svarīgus secinājumus.

Pirmkārt, krīze izgaismoja to, cik **būtiski ir vienotajā tirgū saglabāt personu brīvu pārvietošanos un preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti**, kā arī nepieciešamību sadarboties, lai stiprinātu vienotā tirgus noturību pret traucējumiem. Robežkontroles atjaunošana un robežu slēgšana, nekoordinēti valsts vai reģionāli ierobežojumi, kā arī izplatības ierobežošanas pasākumi, kas kavēja personu brīvu pārvietošanos, lielākoties tika bieži grozīti un tādējādi saasināja nenoteiktību un palielināja atbilstības nodrošināšanas izmaksas, radot nopietnus kavējumus un izraisot ievērojamus piegādes ķēžu traucējumus daudzās industriālajās ekosistēmās. Zaļās joslas un citi ES *ad hoc* pasākumi¹⁴ būtiski mazināja vienpusēju un nekoordinētu valsts pasākumu iespējamo kaitīgo ietekmi visā vienotajā tirgū. Arī **pakalpojumu brīva aprīte** smagi cieta, jo cita starpā to ietekmēja tādi faktori kā nebūtisku uzņēmumu piespiedu pagaidu slēgšana, ceļošanas ierobežojumi un neskaidrība par noteikumiem, kas

¹² Atbilde uz Eiropadomes 2020. gada 2. oktobra pieprasījumu apzināt stratēģiskās atkarības, jo īpaši visjutīgākajās industriālajās ekosistēmās, un ierosināt pasākumus šo atkarību mazināšanai.

¹³ SWD(2020) 104, *Energy security: good practices to address pandemic risks*.

¹⁴ Komisijas un Padomes ieteikumi par kopēju koordinētu pieeju attiecībā uz ceļošanas ierobežojumiem.

piemērojami attiecībā uz pārvietošanos pāri robežām. Tas savukārt radīja grūtības pārrobežu darba ņēmējiem, kā arī ražas novākšanā iesaistīto darba ņēmēju trūkumu, un tie ir tikai daži no piemēriem. Vienotais tirgus Eiropā ir atkarīgs no lielas darbaspēka mobilitātes un pieejamības.

Otrkārt, šīs situācijas raisīja plašāku izpratni par nepieciešamību **analizēt un novērst stratēģiskās atkarības — gan tehnoloģiskās, gan industriālās**. ES un tās tirdzniecības partneru noturība uzlabojas, ja pasaules tirgi ir atvērti un integrēti globālās vērtības ķēdēs, kas palīdz mīkstināt satricinājumus un veicināt atveseļošanos¹⁵. Covid-19 pandēmija parādīja, ka traucējumi globālajās vērtības ķēdēs var ietekmēt konkrētus sabiedrībai un ES ekonomikai īpaši svarīgus produktus un resursus, piemēram, medicīnas preces. Viena no svarīgākajām krīzes laikā gūtajām atziņām ir tāda, ka labāk jāizprot Eiropas pašreizējās un nākotnē iespējamās stratēģiskās atkarības. Uz šīs izpratnes pamata tiks izstrādāti uz faktiem balstīti, samērīgi un mērķorientēti rīcībpolitiski pasākumi, kuru mērķis būs novērst stratēģiskās atkarības, vienlaikus aizsargājot atvērtu, konkurētspējīgu un uz tirdzniecību balstītu ES ekonomiku. ES turpinās dot priekšroku starptautiskai sadarbībai un dialogam, vienlaikus demonstrējot gatavību apkarot negodīgu praksi un ārvalstu subsīdijas, kas apdraud vienlīdzīgus konkurences apstākļus vienotajā tirgū.

Visbeidzot, šis bezprecedenta gads parādīja, ka **zaļās un digitālās pārkārtošanās ekonomiskais pamatojums ir spēcīgāks nekā jebkad agrāk**. Vidējā termiņā visai uzņēmējdarbībai būs jāklūst ilgtspējīgai, un Covid-19 izraisītie daudzu tradicionālo modeļu traucējumi liks mainīt vecos paradumus un tādējādi paātrinās zaļo pārkārtošanos. Centieniem nodrošināt, ka visā vienotajā tirgū droši un pietiekamā apjomā ir pieejama tīra enerģija par konkurētspējīgu cenu, būs liela nozīme, gādājot par ES industriālo priekšrocību stiprināšanu šīs pārkārtošanās gaitā. Lai varētu notikt sekmīga pārkārtošanās, kas atbalsta Eiropas industrijas konkurētspēju un kvalitatīvu darbvietu radīšanu, ļoti liela nozīme ir prasmīgam darbaspēkam. Digitalizācija ir ieņēmusi stratēģisku lomu saimnieciskās darbības nepārtrauktības nodrošināšanā un pamatīgi mainījusi veidu, kādā notiek uzņēmējdarbība. Pārkārtošanās paātrinās, un ekonomikas, uzņēmumi un to darbinieki riskē atpalikt. Digitālie un videi draudzīgie uzņēmējdarbības modeļi un tehnoloģijas uzņēmumiem, kuri jau bija uzsākuši šo pārkārtošanos, deva priekšrocības salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kuri šādām pārmaiņām vēl nebija gatavi, un uzņēmumi, kas virza pārmaiņas, arī turpmāk baudīs izšķirošas pirmsācēju priekšrocības. Lielāka patērētāju informētība par šo pārkārtošanos un pieprasījums pēc tās arī dod iespējas, kas jāizmanto.

Gatavība pārmaiņām ir liela. Mūsu mērķis joprojām ir konkurētspējīga ilgtspēja, ko nodrošina jaunas, bieži vien digitālas tehnoloģijas un pakalpojumi. Uzņēmumi vislabāk spēj redzēt, kā kļūst konkurētspējīgiem un izvirzīties vadībā savā nozarē, un rast risinājumus savām problēmām. Lai paātrinātu tādu inovatīvu risinājumu ieviešanu, kas citādi netiktu panākta, mūsu industriālajai politikai vajadzības gadījumā būtu jāizmanto priekšrocības, ko piedāvā **dinamiskas publiskā un privātā sektora partnerības formas un jauni** privātā un publiskā sektora **sadarbības veidi**. Iekļaujoša pārkārtošanās būs atkarīga no sekmīga sociālā dialoga.

¹⁵ ESAO analītiskais darbs ir apstiprinājis ne tikai to, ka globālās vērtības ķēdes maksimāli palielina ekonomisko efektivitāti, bet arī to, ka krīzes laikā noturīgām piegādes ķēdēm ir ļoti liela nozīme nolūkā mīkstināt satricinājumus, pārvērt pielāgošanās iespējas un paātrināt atveseļošanos. Sk. *Shocks, risks and global value chains: insights from the OECD METRO model*, 2020. gada jūnijs.

Industrijas tendenču un konkurētspējas uzraudzība

Gada ziņojumā par vienoto tirgu ir definēts galveno darbības rādītāju kopums, kas pamatojas uz publiski pieejamiem datu avotiem un tiek izmantots, lai analizētu ekonomikas attīstību un uzraudzītu panākto progresu, galveno uzmanību pievēršot tādiem aspektiem kā konkurētspēja, vienotā tirgus integrācija, MVU, divējādā pārkārtošanās un ekonomikas noturība. Galvenie darbības rādītāji sniedz arī uz nākotni vērstu skatījumu, kura pamatā ir investīcijas un konfidences rādītājs, kā arī pārskatu par ES ekonomikas sniegumu, salīdzinot to ar starptautiskajiem partneriem un analizējot industriālo ekosistēmu specifiku. Šo rādītāju analīze, ko regulāri veiks Komisija, var palīdzēt ieņemt stratēģisku nostāju attiecībā uz ES ekonomiku, prognozēt problēmas un pieņemt rīcībpolitiskus un ar investīcijām saistītus lēmumus.

Lai gan krīzes sekas būs jūtamas vēl ilgi, ES atveseļošanās ir sākusies. Dinamika joprojām ir nedaudz piezemēta, tomēr vairāku industriālo ekosistēmu apgrozījums gandrīz sasniedzis līmeni, kāds bija vērojams pirms Covid-19 pandēmijas. Arī 2021. gada aprīlī veiktā ekonomikas sentimenta analīze liecina par pozitīvu situācijas attīstību un uzlabojumiem visās ekosistēmās (sk. 1. attēlu). Tomēr ir svarīgi arī turpmāk uzraudzīt visu ekosistēmu atveseļošanās trajektoriju. Dati faktiski liecina, ka valstu intervence gan ir efektīvi ierobežojusi bezdarbu un bankrotus, tomēr ir palielinājies risks, ka varētu strauji pieaugt atlaišanas un maksātnespējas gadījumu skaits.

Pilnīgā sinerģijā ar esošajiem uzraudzības instrumentiem (piemēram, vienotā tirgus rezultātu apkopojumu) Komisija uzraudzīs kopējos ES ekonomikas konkurētspējas galvenos rādītājus, jo īpaši:

- **vienotā tirgus integrāciju** — pamatojoties uz ES iekšējās tirdzniecības vai cenu dispersijas rādītājiem dalībvalstīs, lai palīdzētu novērtēt rīcībpolitikas, kas veicina labvēlīgu uzņēmējdarbības un inovācijas vidi,
- **ražīguma pieaugumu** — pamatojoties uz darba ražīgumu,
- **starptautisko konkurētspēju** — pamatojoties uz ES globālo tirgus daļu vai ES ārējo tirdzniecību, lai atbalstītu rīcībpolitikas, kas veicina atvērtu un taisnīgu piekļuvi eksporta tirgiem,
- **publiskās un privātās investīcijas** — pamatojoties uz datiem par neto publiskajām un neto privātajām investīcijām, kas izteiktas procentos no IKP, lai jo īpaši ilustrētu iespējamo ekonomikas pārveidi saskaņā ar divējādās pārkārtošanās mērķiem,

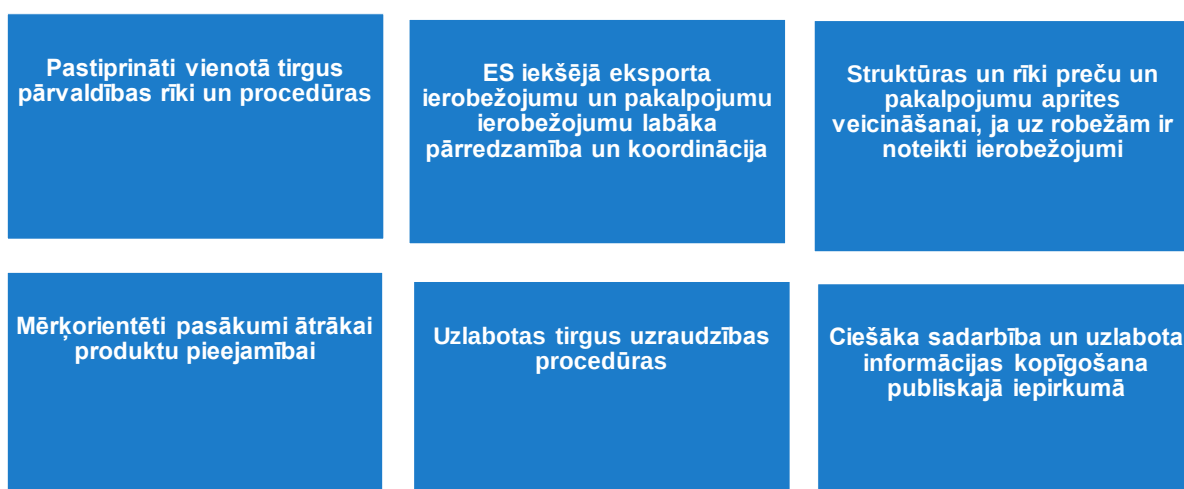
3. VIENOTĀ TIRGUS NOTURĪBAS STIPRINĀŠANA

Vienotā tirgus labāka sagatavotība krīzēm

Vienotais tirgus ir ES lielākais trumpis, kas uzņēmumiem sniedz noteiktību, mērogu un globālu atspēriena punktu, savukārt patērētājiem nodrošina kvalitatīvu produktu plašu pieejamību. Taču to nevar uzskatīt par pašsaprotamu. Jo īpaši pandēmijas sākumā uzņēmumi un iedzīvotāji cieta no robežu slēgšanas, piegādes traucējumiem un prognozējamības trūkuma.

Neraugoties uz pašreizējo vienotā tirgus instrumentu lietderību, krīze parādīja, ka tos ir iespējams uzlabot ārkārtas situāciju vajadzībām. 2021. gada februārī Komisijas priekšsēdētāja

Urzula fon der Leiena paziņoja¹⁶, ka Komisija ierosinās **Vienotā tirgus ārkārtas instrumentu**, kura mērķis ir rast strukturālu risinājumu, kas nodrošinātu personu brīvu pārvietošanos un preču un pakalpojumu brīvu apriti un pieejamību nākotnē iespējamās krīzes situācijās. Šim instrumentam būtu jāgarantē labāka informācijas apmaiņa, koordinācija un solidaritāte tad, kad dalībvalstis pieņem ar krīzi saistītus pasākumus. Tas palīdzēs mazināt negatīvo ietekmi uz vienoto tirgu, cita starpā nodrošinot efektīvāku pārvaldību. Tam būtu arī jāizveido mehānisms, ar kura palīdzību Eiropa var novērst kritiski svarīgu produktu trūkumu, darot produktus pieejamus ātrāk (izmantojot, piemēram, standartu noteikšanu un kopīgošanu, paātrinātu atbilstības novērtēšanu) un stiprinot sadarbību publiskā iepirkuma jomā. Tas tiks saskaņots ar attiecīgām rīcībpolitiskajām iniciatīvām, piemēram, gaidāmo priekšlikumu izveidot Eiropas Veselības ārkārtas situāciju gatavības un reaģēšanas iestādi (*HERA*) un gaidāmo ārkārtas rīcības plānu transportam un mobilitātei, kā arī ar attiecīgo starptautisko praksi, kuras mērķis ir novērst ārkārtas situācijas vai nodrošināt un paātrināt svarīgāko produktu pieejamību.

2. attēls. *Vienotā tirgus ārkārtas instrumenta galvenie elementi.*

Sekmīgi funkcionējošs vienotais tirgus ātrākai atveseļošanai

Pagājušajā gadā tika atkārtoti apstiprināta nepieciešamība novērst pastāvīgos un būtiskos šķēršļus, kas kavē vienotā tirgus sekmīgu darbību¹⁷. Lai izveidotu sekmīgi funkcionējošu vienoto tirgu, ir vajadzīgi neatlaidīgi centieni vairākos virzienos:

- pastāvīga pārvaldība, kuras mērķis ir nodrošināt spēkā esošo vienotā tirgus noteikumu efektīvu izpildi,
- pastāvīgas investīcijas integrācijas padziļināšanai jomās, kurās ir vislielākās iespējas,
- esošo politikas pieeju pielāgošana, ja tas ir pamatoti,
- jaunas stratēģijas (piemēram, lai papildinātu divējādo pārkārtošanos), vajadzības gadījumā.

Lai gan Komisija gada ziņojumā par vienoto tirgu regulāri novērtēs galvenos šķēršļus katrā ekosistēmā, īpaša uzmanība jāpievērš pakalpojumu nozarei, ņemot vērā tās lielumu¹⁸, mijiedarbību ar precēm un transversālo, dažādas ekosistēmas aptverošo iedabu.

¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_745.

¹⁷ Sk. SWD(2020) 54 final un SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu.

Tiek īstenoti jauni centieni novērst ierobežojumus un šķēršļus, jo īpaši ar **Vienotā tirgus noteikumu izpildes panākšanas darba grupas (SMET)**¹⁹ starpniecību un citām attiecīgām darbībām²⁰. Pēdējos gados progress vairākās svarīgās jomās, jo īpaši pakalpojumu jomā, ir bijis pārāk lēns. **Pakalpojumu direktīvas** pilnīga īstenošana nodrošinās, ka dalībvalstis izpilda savus pašreizējos pienākumus, tostarp paziņošanas pienākumu nolūkā apzināt un likvidēt jaunus iespējamus regulatīvos šķēršļus.

Uzņēmējdarbības pakalpojumi, piemēram, inženierija, arhitektūra, IT un juridiskie pakalpojumi, veido līdz pat 11 % no ES IKP un ir būtiski uzņēmumu konkurētspējas faktori. Tomēr tos kavē ierobežojoši valstu noteikumi, piemēram, stingras prasības, kas piemērojamas ieceļošanai un uzņēmējdarbības īstenošanai²¹. Lai gan Eiropas preču standarti, paaugstinot kvalitāti un drošumu, uzlabojot pārredzamību, samazinot izmaksas un atverot tirgus uzņēmumiem, ir snieguši lielu labumu uzņēmējiem un patērētājiem, Eiropas pakalpojumu standarti veido tikai aptuveni 2 % no visiem standartiem. Pakalpojumu standartos ir noteiktas tehniskās prasības, piemēram, kvalitātes, veiktspējas, sadarbības, vides aizsardzības, veselības aizsardzības vai drošuma prasības. Tie var vairo patērētāju pašāvēību un vēl ciešāk integrēt Eiropas pakalpojumu tirgus. Tie var palīdzēt pārvarēt šķēršļus, ko rada daudzveidīgās valstu sertifikācijas prasības. Komisija izskatīs ieguvumus, ko varētu sniegt **tiesību akta priekšlikums par galveno uzņēmējdarbības pakalpojumu regulēšanu ar saskaņotiem standartiem**, sākot ar novērtējumu par vispiemērotākajām uzņēmējdarbības pakalpojumu jomām, kurās saskaņotie standarti varētu radīt pievienoto vērtību²².

Lai gan ES tiesību akti garantē norīkotajiem darba ņēmējiem visā ES piemērojamu obligātu tiesību un nodarbinātības nosacījumu kopumu, ieinteresēto personu atsaukšmes pastāvīgi norāda uz administratīvām grūtībām, kas saistītas ar **darba ņēmēju norīkošanu darbā**. Uzņēmumi var saskarties ar grūtībām nosūtīt inženierus vai tehnisko personālu uz uzņēmumiem vai pie galalietotājiem citā dalībvalstī, piemēram, būvniecības nozarē. Komisija turpinās sadarboties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka **Direktīva par izpildi attiecībā uz darba ņēmēju norīkošanu darbā** tiek pienācīgi transponēta un īsteno²³. Nekaitējot tiesiskajam regulējumam un darba ņēmēju aizsardzībai, ko tas nodrošina, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai izstrādātu **vienotu elektronisku veidlapu** paziņošanai par darba ņēmēju norīkošanu darbā. Šo vienoto digitālo veidlapu sākotnēji varētu ieviest brīvprātīgi.

Krīze ir arī uzsvērusi efektīvas **tirgus uzraudzības** būtisko nozīmi, dalībvalstu iestādēm saskaroties ar aizvien lielāku skaitu neatbilstīgu un bīstamu produktu. Tas jo īpaši attiecās uz dažiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un medicīnas ierīcēm, kas bija ļoti pieprasītas. Tāpēc prioritāte ir palielināt iestāžu koordināciju, investīcijas, resursus un digitalizāciju gan vienotajā tirgū, gan pie Savienības robežām²⁴. Komisija atbalstīs tirgus uzraudzības iestādes un

¹⁸ Tā veido 70 % no ES IKP un līdzvērtīgu nodarbinātības daļu.

¹⁹ *SMET* ir augsta līmeņa forums, kurā Komisija un dalībvalstis kopīgi meklē risinājumus, kā novērst vienoto tirgu traucējošus šķēršļus, kuru cēlonis ir izpildes vai īstenošanas trūkumi. Šajā pirmajā gadā tam bija svarīga nozīme, novērtējot tādus dalībvalstu veiktos pasākumus attiecībā uz robežām un ceļošanas ierobežojumus, kuri kavē brīvu pārvietošanos pa ES.

²⁰ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu, I pielikums.

²¹ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu un COM(2020) 93.

²² Lai noteiktu prioritārās jomas, tiku rūpīgi analizētas iespējas ar saskaņotiem standartiem veicināt pārrobežu darbības, tirgus potenciālu un atvērsanu, kā arī dot vispārēju ekonomisko ieguvumu, tostarp MVU un sievietēm uzņēmējām. Tiks rūpīgi apsvērtā ietekme uz darba apstākļiem un darba ņēmēju tiesībām.

²³ COM(2019) 426 final.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1020 (2019. gada 20. jūnijs) par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību un ar ko groza Direktīvu 2004/42/EK un Regulas (EK) Nr. 765/2008 un (ES) Nr. 305/2011.

mudinās tās pastiprināt **produktu pārbaužu un datu vākšanas digitalizāciju** un mūsdienīgu tehnoloģiju izmantošanu neatbilstīgu un bīstamu produktu izsekošanai, kā paziņots Rīcības plānā vienotā tirgus noteikumu labākai īstenošanai un izpildei. Investīcijas produktu drošuma un atbilstības informācijas digitalizācijā ir svarīgas arī tirgto produktu izsekojamības un kontroles uzlabošanai. Turklāt mērķtiecīgi jāveido spēja nodrošināt efektīvas un lietderīgas pārbaudes.

Izstrādājot visas darbības saskaņā ar šo stratēģiju, jāpatur prātā MVU, kas ir galvenais inovācijas dzinējspēks dažādās ekosistēmās. Tas tiek atspoguļots transversālā veidā, saskaņā ar Komisijas pārskatīto pieeju labākam regulējumam lielāku vērību veltot regulatīvajam slogam, proti, ieviešot pieeju “viens pieņemts – viens atcelts”, kas pielāgota ES politikas veidošanai, politikas veidotāju uzmanība pastiprināti tiek vērsta uz tiesību aktu piemērošanas ietekmi un izmaksām, kas jo īpaši skar MVU²⁵.

MVU stratēģijā Komisija uzsvēra, ka uzņēmumu darījumos ar uzņēmumiem ir jāuzlabo taisnīgums, lai atbalstītu MVU, kuriem, ņemot vērā nevienlīdzīgo spēju aizstāvēt savas intereses sarunās ar lielākām organizācijām, ir lielāks risks saskarties ar negodīgu uzņēmējdarbības praksi un nosacījumiem gan tiešsaistē, gan bezsaistē. Krīze jo īpaši parādīja **e-komercijas** nozīmīgumu un nepieciešamību. Digitālo pakalpojumu tiesību aktā pirmo reizi ir ierosināts vienots noteikumu kopums par starpnieku pienākumiem un pārskatatbildību visā vienotajā tirgū, kas pavērs iespējas visiem uzņēmumiem, tostarp MVU, un nodrošinās augsta līmeņa aizsardzību visiem lietotājiem. Digitālo tirgu tiesību aktā līdzīgā kārtā ir ierosināti saskaņoti noteikumi, kuros definēta un aizliegta konkrēta prakse, ko īsteno platformas, kuras darbojas kā digitāli “vārtiņi”, un kas varētu kavēt vai palēnināt vērtīgu un inovatīvu pakalpojumu nonākšanu pie patērētājiem, un šā akta mērķis ir nodrošināt vienotā tirgus pienācīgu darbību, tālab veicinot efektīvu konkurenci digitālajos tirgos un jo īpaši sāncensīgu un taisnīgu tiešsaistes platformu vidi. Komisija mudina likumdevējus ātrāk pieņemt šo tiesību aktu.

Krīzes laikā pieauga maksājumu kavējumi, kas MVU uzlika papildu slogu. ES **Maksājumu kavējumu novērošanas centrs**, kas uzrauga negodīgu maksājumu praksi²⁶ un analizē, kā maksājumu kavējumu ietekme izplatās visā piegādes ķēdē, paplašinās darbu, ko tas pašreiz veic attiecībā uz būvniecības ekosistēmu, un aptvers arī citas ekosistēmas. Lai novērstu negodīgu maksājumu praksi, kas saasina maksājumu kavējumu problēmu un bieži izraisa ilgstošus strīdus²⁷, Komisija izstrādās un īstenos alternatīvas strīdu izšķiršanas izmēģinājuma shēmas.

Paredzams, ka 2021. gadā, kad pakāpeniski tiks pārtraukta pabalstu izmaksa, pieaugs finansiālais spiediens un maksātnespējas gadījumu skaits²⁸. Jo īpaši MVU var apdraudēt risks uzņemties pārmērīgas parādsaistības, un tiem var nākties saskarties ar rekapitalizācijas nepieciešamību. Bankrotu skaita pieaugums varētu būtiski ietekmēt piegādes ķēdes visā to garumā. Tāpēc ir jākoordinē un jāizstrādā pasākumi, kuriem jābūt samērīgiem ar gaidāmajiem izaicinājumiem. Komisija ir apņēmusies piesaistīt ievērojamas investīcijas, un MVU daļa *InvestEU* satvarā līdz 2023. gada beigām MVU vajadzībām varētu piesaistīt investīcijas 45 miljardu EUR apmērā.

²⁵ *Better Regulation: Joining forces to make better laws*, COM(2021) 219,

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/better_regulation_joining_forces_to_make_better_laws_en_0.pdf

²⁶ Viens no maksājumu kavējumu pamatcēloņiem.

²⁷ Saskaņā ar novērošanas centra sniegto informāciju ES būvniecības ekosistēmā ir pasaulē visilgstošākā strīdu izšķiršana (vidēji 20 mēneši strīda izšķiršanai).

²⁸ Aplēses liecina, ka 11,4 % no visiem uzņēmumiem, visticamāk, pametīs tirgu, ja tie vairs nesaņems atbalstu un negūs piekļuvi jauniem kredītu avotiem. SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu.

Lai palīdzētu novērst MVU draudošo **maksātnespējas** risku, Komisija veicinās labas prakses apmaiņu par pasākumiem un stimuliem, ko vairākas dalībvalstis ieviesušas atbalsta orientēšanai uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem. Komisija izstrādā īpašu kapitāla atbalstu MVU²⁹, šādā nolūkā izmantojot *InvestEU* finanšu produktus, un aicina dalībvalstis sniegt savu artavu ES mēroga centienos. Arī *REACT-EU* sniedz mērķorientētu atbalstu MVU.

Lai stiprinātu inovatīvu MVU un vidējas kapitalizācijas sabiedrību maksātspēju un izaugsmi saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem, tostarp pagaidu regulējumu valsts atbalsta pasākumiem, dalībvalstīm ir vairākas iespējas sniegt pašu kapitāla atbalstu **saskaņā ar valsts atbalsta shēmām**. Piemēram, tās ir shēmas, kuru nolūks ir sniegt valsts garantijas privātiem investīciju fondiem, pamatojoties uz ideju, ka valsts sniedz garantiju, lai piesaistītu privāto finansējumu, nevis nodrošina pašu kapitālu. Dalībvalstis var arī nolemt piešķirt noteiktus atmaksājamus instrumentus, kurus vēlāk var pārveidot par dotācijām atkarībā no uzņēmumu atveseļošanās un to spējas atmaksāt aizdevumu.

Komisija turpinās veidot vienotu kapitāla tirgu. Piemēram, Komisija paātrina darbu saistībā ar pašu kapitāla finansējumu MVU vajadzībām, tostarp paplašina atbalstu kapitāla palielināšanai, stratēģiskām investīcijām un sākotnējiem publiskiem piedāvājumiem (*IPO*). Šis darbs veicinās investīcijas zaļajās un digitālajās tehnoloģijās visos MVU dzīvescikla posmos — no jaunuzņēmumiem līdz izaugsmes un paplašināšanās posmam un ieiešanai publiskajos tirgos. Jauns publiskā un privātā sektora *IPO* fonds sniegs atbalstu MVU un vidējas kapitalizācijas sabiedrībām, kad tās tiks kotētas biržā un pēc tam³⁰. EIB grupa 2021. gada otrajā pusgadā publicēs uzaicinājumus ieinteresētajām fondu pārvaldības grupām.

Arī nodokļu sistēmai ir izšķirīga nozīme taisnīguma un izaugsmes nodrošināšanā: gaidāmajā paziņojumā “Uzņēmējdarbības nodokļi 21. gadsimtam” tiks izklāstīti konkrēti plāni abu mērķu atbalstam, tostarp konkrēti MVU paredzēti pasākumi.

ES konkurences politika ir svarīga vienlīdzīgu konkurences apstākļu saglabāšanai, un tā ir viena no mūsu lielākajām priekšrocībām, kas ļauj nodrošināt vienotā tirgus atbalstu uzņēmumiem inovācijai un izaugsmei. Konkurences saglabāšana vienotajā tirgū veicina mūsu uzņēmumu noturību un konkurētspēju pasaules tirgos. Komisija arī turpinās uzraudzīt, kā tiek piemērots pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem (pagarināts līdz 2021. gada beigām) un īstenoti ar Covid-19 saistītie valsts atbalsta pasākumi, šādā nolūkā pārskatot krīzes atbalsta pasākumu pakāpenisku izbeigšanu, kad situācija to ļaus, vienlaikus izvairoties no domino efekta.

GALVENĀS DARBĪBAS	LAIKA GRAFIKS
Vienotā tirgus ārkārtas instruments	2022. gada 1. cet.
Gada ziņojums par vienoto tirgu	Ikgadējs
Iespējama vienota veidlapa/veidne paziņošanai par darba ņēmēju norīkošanu darbā	2022. gada 1. cet.
Vienotā tirgus uzraudzības stiprināšana attiecībā uz ES un importētiem produktiem	2022. gada 4. cet.

²⁹ Tādiem MVU, saskaņā ar *InvestEU* regulas 3. panta 1. punkta g) apakšpunktu, kurus negatīvi ietekmējusi Covid-19 krīze un kuri 2019. gada beigās vēl nebija nonākuši grūtībās valsts atbalsta noteikumu izpratnē.

³⁰ Eiropas Komisijas pētījums *A Public-Private Fund to support the EU IPO Market for SMEs* ir pieejams tīmekļvietnē: https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en, un tajā lēsts, ka publiskā un privātā sektora *IPO* fonds ar publiskā sektora ieguldījumu aptuveni 740 miljonu EUR apmērā varētu Eiropā par 10 % palielināt MVU un vidējas kapitalizācijas sabiedrību *IPO*.

Saskaņā ar <i>InvestEU</i> — darbs saistībā ar kapitāla atbalstu un pašu kapitāla finansējumu MVU atbalstam	Jau notiek
---	------------

4. ATKARĪBAS NOVĒRŠANA: ATVĒRTĀ STRATĒGISKĀ AUTONOMIJA PRAKSĒ

Atvērtība tirdzniecībai un investīcijām ir ES kā lielas importētājas un eksportētājas spēks un izaugsmes un noturības avots. Tomēr Covid-19 negatīvi ietekmēja globālās piegādes ķēdes un radīja deficītu Eiropā. Kā uzsvērts 2020. gada industriālajā stratēģijā, ES ir jāuzlabo sava atvērtā stratēģiskā autonomija galvenajās jomās³¹.

Krīze vēl vairāk uzsvēra nepieciešamību stiprināt ES **spēju stāties pretī krīzei un rīkoties pēc vajadzības**. Veselības ekosistēmas piegādes ķēdes traucējumi bija īpaši problemātiski, un tos izraisīja strauji augošais pieprasījums apvienojumā ar piedāvājuma un darbaspēka trūkumu, neraugoties uz ES proaktīvo reakciju, kuras mērķis bija nodrošināt (globālo) transporta maršrutu un piegādes ķēžu iespējami lielāku atvērtību un drošumu. Nesenākas problēmas, piemēram, pusvadītāju trūkums autobūves nozarē, rāda, ka Eiropa saskaras arī ar citām specifiskām atkarības izpausmēm. Pandēmija lika skaudrāk apzināties šo problēmu un mudināja tādas valstis kā ASV³² pārskatīt savu stāvokli globālajās vērtības ķēdēs.

ES arī piemīt nozīmīgas stiprās puses un spējas. Lai gan ES ir saskārusies ar zināmu atkarību, arī citas valstis ir atkarīgas no ES (“reversā atkarība”). Savstarpēja atkarība var būt globālās vērtības ķēdēs stabilizējošs elements. ES ir arī ar partneriem kopīgas atkarības no ārvalstīm (“kopīga atkarība”). Tas sniedz iespējas veidot sadarbību ar līdzīgi domājošiem partneriem savstarpēji izdevīgu risinājumu rašanai.

Mūsu stratēģiskās atkarības un spēju kartēšana

Daži piegādes pārtraukumi Eiropu pārsteidza nesagatavotu un parādīja, ka **ir labāk jāsaprot, kuras ir tās jomas, kurās ES ir stratēģiski atkarīga**, kādas ir nākotnes prognozes un cik lielā mērā šī atkarība varētu novest pie ES neaizsargātības. Šāda stratēģiska atkarība ietekmē ES pamatintereses, jo īpaši tādās jomās kā veselība³³, drošība un drošums un piekļuve galvenajām izejvielām un tehnoloģijām, bez kurām nav iespējama zaļā un digitālā pārkārtošanās.

Atbildot uz Eiropadomes lūgumu, Komisija ir veikusi uz tirdzniecības datiem balstītu augšupēju analīzi, kas sniedz pirmo ieskatu par attiecīgo problemātiku. No 5200 ES importētiem produktiem analīzē tika identificēti 137 produkti (kas veido 6 % no ES kopējās preču importa vērtības) jutīgās ekosistēmās, kurās ES atkarība ir ļoti liela, proti, galvenokārt energoietilpīgās industrijās (piemēram, izejmateriāli³⁴) un veselības aprūpes ekosistēmās (piemēram, aktīvās farmaceitiskās vielas), un arī citi produkti, kas ir būtiski zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam.

Aptuveni puse šo no ārvalstu piegādēm atkarīgo produktu tiek importēti no Ķīnas, kurai seko Vjetnama un Brazīlija. Tomēr 34 produkti (kas veido 0,6 % no ES kopējās preču importa vērtības) ir potenciāli neaizsargātāki, ņemot vērā to iespējami zemo potenciālu tālākai

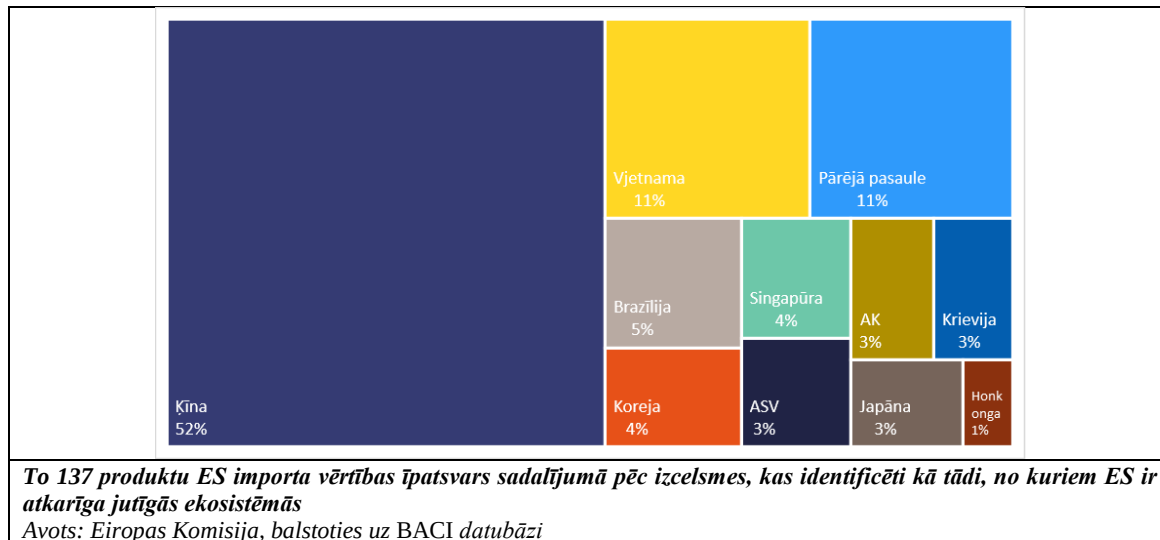
³¹ Komisijas 2021. gada Stratēģiskās prognozēšanas ziņojumā tiks sniegta ilgtermiņa transversāla perspektīva par Eiropas atvērtās stratēģiskās autonomijas stiprināšanu.

³² *Executive Order on America's Supply Chains*.

³³ Darbības, kas risinātu zaļu piegādes problēmas, ir izklāstītas Eiropas Zaļu stratēģijā (COM/2020/761).

³⁴ Par kritiskām piegādes ķēdēm enerģētikas sektorā Komisija līdz 2021. gada vasarai publicēs detalizētu papildu analīzi. Šajā analīzē uzsvērts, ka kritiski svarīgi izejmateriāli un apstrādāti materiāli ir būtiski, lai nodrošinātu enerģētisko drošību un sekmīgu pāreju uz tīru enerģiju.

diversifikācijai un aizstāšanai ar ES produkciju. Aptuveni 20 no šiem produktiem ir izejmateriāli un ķīmikālijas, kas pieder energoietilpīgu industriju ekosistēmai, bet vairums pārējo produktu pieder veselības ekosistēmai (piemēram, aktīvās farmaceitiskās vielas un citi ar veselību saistīti produkti). Analīze arī liecina par problēmām un atkarību progresīvu tehnoloģiju jomā (kā piemēru var minēt mākoņdatošanu un mikroelektroniku), kas galvenokārt saistītas ar pasaules tirgus struktūru.

Analīzē arī norādīts uz iespējamo iekšējo atkarību vienotajā tirgū, kas saistīta ar darbību koncentrāciju atsevišķu uzņēmumu līmenī. Šādos gadījumos svarīga loma tajā, kā novērst iespējamus riskus, kas saistīti ar šādu iekšējo atkarību, var būt ES konkurences politikai un piespiedu izpildei, jo tādējādi tiek nodrošināts, ka tirgi joprojām ir atvērti un sāncensīgi.

Šim atjauninājumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā³⁵ ir sniegti seši **padziļināti pārskati par stratēģiskajām jomām (t. i., par izejvielām, akumulatoriem, aktīvām farmaceitiskajām vielām, ūdeņradi, pusvadītājiem un mākoņdatošanas un perifērdatošanas tehnoloģijām)**, kuri sniedz papildu ieskatu par stratēģiskās atkarības izcelsmi un ietekmi. Lai padziļinātu šo analīzi un turpinātu novērst identificēto stratēģisko atkarību, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, industriju un sociālajiem partneriem, arī ar Industriālā foruma atbalstu vai izmantojot strukturēto dialogu par zāļu piegādes drošību³⁶ un zāļu stratēģiju.

Komisija sāks **padziļināto pārskatu otro kārtu** par iespējamo atkarību svarīgās jomās, kas aptvers arī produktus, pakalpojumus vai tehnoloģijas, kuri ir svarīgi divējādās pārkārtošanās kontekstā, piemēram, atjaunīgie energoresursi, enerģijas uzkrāšana un kibernetika. Turklāt pašreizējā atkarība un nākotnes (tehnoloģiskās) atkarības riski tiks aptverti ar Komisijas Kritisko tehnoloģiju observatorijas³⁷ monitoringa sistēmu un periodisku izskatīšanu.

Stratēģiskās atkarības mazināšanai un novēršanai nepieciešamo instrumentu izstrāde

Vairumā gadījumu uzlabot noturību un samazināt jebkādu atkarību, kas var izraisīt neaizsargātību, vislabāk var pati industrija ar savu korporatīvo politiku un lēmumiem (piemēram, tā var nolemt dažādot piegādātājus, vairāk izmantot otrreizējos izejmateriālus un aizstāt

³⁵ SWD on Strategic dependencies and capacities, SWD(2021) 352.

³⁶ https://ec.europa.eu/health/human-use/strategy/dialogue_medicines-supply_en.

³⁷ Rīcības plāns par sinerģijām starp civilo, aizsardzības un kosmosa rūpniecību, COM(2021) 70.

materiālus ar citiem ielaides materiāliem). Tomēr ir situācijas, kad ražošana vai materiālu ieguve koncentrējas vienā vienīgā ģeogrāfiskajā apgabalā, kā rezultātā alternatīvi piegādātāji nav pieejami.

Stratēģiski svarīgās jomās Komisija apzina publiskās rīcībpolitikas pasākumus, ar kuriem varētu atbalstīt industrijas centienus novērst šo atkarību un attīstīt stratēģiskās spējas, lai dažādotu piedāvājumu un pieprasījumu, kad vien iespējams, sadarbojoties ar dažādiem tirdzniecības partneriem, kā arī vajadzības gadījumā veidotu krājumus un rīkotos autonomi. Šādu pasākumu pamatā parasti vajadzētu būt tādu **darbību kopumam**, kuras ir mērķorientētas un samērīgas ar ekosistēmu vajadzībām un identificētajiem riskiem. Komisija cieši sadarbosies ar relevantajām ieinteresētajām personām, lai apzinātu pasākumus, kas palīdzēs nostiprināt ES pozīciju globālajās vērtības ķēdēs, piemēram, tiks stiprināta un dažādota ārējā tirdzniecība, paverot jaunas izdevības arī zemu un vidēju ienākumu valstīm. Mazināt atkarību un stiprināt noturību palīdzēs arī pilnīgāka aprites ekonomika un uzlabota resursefektivitāte. Turklāt šiem pasākumiem vajadzētu ļaut ES stiprināt pašai savas spējas, izmantojot priekšrocības, ko sniedz pilnībā funkcionējošs vienotais tirgus ar atvērtiem un konkurenciāliem tirgiem. Tā vairāk izmantos savas privilēģētās attiecības ar tuvākajām kaimiņvalstīm, jo īpaši tām, kurās jau notiek regulējuma konverģence ar ES.

Komisija, kā izklāstīts Tirdzniecības politikas pārskatīšanas paziņojumā³⁸, strādās pie tā, lai dažādotu starptautiskās piegādes ķēdes un **veidotu starptautiskas partnerības**, kas palielinās sagatavotību.

Atkarības jomās, kas ir kopīgas ar partneriem, ES var izvēlēties ar tuvākajiem sabiedrotajiem un partneriem³⁹ sakopot resursus un veidot spēcīgākas un daudzveidīgākas alternatīvas piegādes ķēdes. Šādu centienu stūrakmeņi ir transatlantiskās attiecības, paplašināšanās un kaimiņattiecību politika, arī brīvās tirdzniecības nolīgumi ar citiem partneriem un tirdzniecības blokiem. Attiecībā uz pirmo minēto par sadarbības platformu varētu kļūt ierosinātā ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome.

Komisija arī pētīs vēl citus reversās atkarības gadījumus un kartēs jomas, kurās citas valstis ir atkarīgas no ES. Dziļāka izpratne par šādu savstarpējo atkarību var sniegt informāciju, kas ES palīdzēs izstrādāt sekmīgākus atbildes rīcībpolitiskos pasākumus.

Komisija turpinās atbalstīt **industriālās alianses** stratēģiskās jomās, kurās šādas alianses ir atzītas par labāko instrumentu, ar ko paātrināt darbības, kuras citādi netiktu attīstītas, un kurās tās palīdz piesaistīt privātos investorus, lai atklātā, pārredzamā un pilnīgi ar konkurences noteikumiem saskaņotā veidā apspriestu jaunas uzņēmējdarbības partnerības un modeļus, un kurās tām ir potenciāls radīt inovācijas un augstvērtīgas darbvietas. Komisija īpašu uzmanību pievēršīs alianšu iekļaujīgumam attiecībā uz jaunuzņēmumiem un MVU. Šādām aliansēm būtu jāpapildina publiskā un privātā sektora partnerības⁴⁰ un jānodrošina plaša un atvērta platforma, ar

³⁸ COM(2021) 66.

³⁹ Piemēram, jutīgu ekosistēmu analīzē ir identificēti aptuveni 20 no Ķīnas importēti produkti, no kuriem ļoti atkarīga ir gan ES, gan ASV (tai skaitā veselības, energoietilpīgo industriju, atjaunīgo energoresursu un digitālajā/elektronikas ekosistēmās). Tas pats attiecas uz citiem tuviem ES tirdzniecības partneriem.

⁴⁰ Tostarp industrijas un dalībvalstu atbalstīto pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” partnerību stratēģiskās pētniecības un inovācijas programmas, kas veido pamatu EPT industriālo tehnoloģiju ceļvežiem (COM(2020) 628), 10. lpp. Programmā “Apvārsnis Eiropa” ir ierosinātas 49 publiskā un privātā sektora partnerības, un tā paredz 25 miljardu euro lielu ES ieguldījumu, kura mērķis ir mobilizēt vismaz tādu pašu summu no privātiem partneriem un dalībvalstīm.

kuras palīdzību izstrādāt stratēģiskus ceļvežus un efektīvi koordinēt pētniecības, izstrādes un inovācijas investīciju plānus tehnoloģijām konkrētās ekosistēmās. Trijās no sešām jomām, kurās Komisija ar šo paziņojumu sniedz padziļinātus pārskatus, Komisija jau ir izveidojusi industriālās alianses: izejmateriālu, akumulatoru un ūdeņraža jomā.

Turpinot šo pozitīvo pieredzi, Komisija gatavojas uzsākt divas alianses, kas jau tika izziņotas Jaunajā industriālajā stratēģijā un Digitālās desmitgades paziņojumā digitālajā jomā: **Procesoru un pusvadītāju tehnoloģiju aliansi** un **Industriālo datu, perifērdatošanas un mākoņdatošanas aliansi**. Šīs alianses apvieno plašu ieinteresēto personu loku, un tās palīdzēs sasniegt galvenos ES rīcībpolitiskos mērķus mikroelektronikas jomā un stiprinās Eiropas industriālo pozīciju pasaules mākoņdatošanas un perifērdatošanas tirgū; tās īpaši pievērsīsies tendencei palielināt datu apstrādes jaudu distribūciju un decentralizāciju un vajadzībai nodrošināt federētu un no pārdevējiem neatkarīgu mākoņu ekosistēmu.

Komisija arī apsver iespēju izveidot: i) **Kosmisko nesējraķešu aliansi**, kura apvienotu gan lielus, gan mazus spēlētājus un kuras uzdevums būtu Eiropas Savienībai nodrošināt globāli konkurētspējīgu, izmaksefektīvu un autonomu piekļuvi kosmosam; un ii) **Bezemisiju aviācijas aliansi**, kuras uzdevums būtu nodrošināt tirgus gatavību revolucionārām gaisakuģu konfigurācijām (piemēram, darbināšanai ar ūdeņradi, elektroenerģiju), izmantojot esošās investīcijas iniciatīvas “Clean Sky” satvarā un palīdzot Eiropai 2050. gadā sasniegt klimatneitralitāti; šī alianse pilnībā papildinātu pašlaik apsvērto Atjaunīgo un mazoglekļa degvielu un kurināmā aliansi⁴¹.

Komisija turpinās atbalstīt dalībvalstu centienus sakopot publiskos resursus, izmantojot **svarīgus projektus visas Eiropas interesēs (IPCEI)** jomās, kurās tirgus viens pats nespēj nodrošināt revolucionāru inovāciju, kā tas bijis akumulatoru⁴² un mikroelektronikas⁴³ jomā. Dalībvalstis un uzņēmumi ir kopīgi izrādījuši interesi iesaistīties papildu IPCEI, piemēram, nākamās paaudzes mākoņdatošanas, ūdeņraža, mazoglekļa rūpniecības un zāļu jomā, un nākamajā progresīvu pusvadītāju IPCEI. Komisija rūpīgi izskatīs šos projektu plānus un, ja kritēriji būs izpildīti, tos atbalstīs, līdz tie būs sasnieguši brieduma pakāpi. Attiecīgos gadījumos, piemēram, akumulatoru gadījumā, šādu IPCEI sagatavošanā var palīdzēt industriālās alianses.

Investīcijas stratēģiski svarīgās jomās var atbalstīt arī no ES budžeta. Piemēram, nacionālie atvēršanas un noturības plāni var ietvert iemaksas dalībvalstu nodalījumos programmā *InvestEU*, un daļu savu nacionālo piešķirumu dalībvalstis varētu izmantot investīcijām šādās nozarēs.

Stratēģiskā atkarība var **īpaši ietekmēt MVU**: tās var būt augstākas pārejas izmaksas un dinamisku jaunuzņēmumu kopienu un nelielu inovatīvu pakalpojumu sniedzēju trūkums. 2021. gadā Vienotā tirgus programmas satvarā Eiropas Klasteru kopdarbības platforma un Eiropas Biznesa atbalsta tīkls ar kopējo budžetu 61 miljons EUR veiks pastiprinātas darbības ar mērķi palīdzēt MVU novērst piegāžu pārtraukumus un neaizsargātību vai diversificēties, piemēram, palīdzot MVU veidot kontaktus ar jauniem vietējiem un pārrobežu partneriem, kas ļaus palielināt MVU noturību. Digitālie risinājumi, piemēram, industriālo ražošanas datu telpas, arī ļautu veidot elastīgākas piegādes ķēdes.

⁴¹ Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģija, COM(2020) 789.

⁴² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_226.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_18_6862.

Globāla līderība tehnoloģiju jomā iet roku rokā ar **līderību standartu izstrādē** un sadarbības nodrošināšanā. Globāla konverģence uz vieniem un tiem pašiem starptautiskajiem standartiem palīdz samazināt pielāgošanās izmaksas un stiprina ES un globālās vērtības ķēdes. Lai ES saglabātu savu ietekmi globālo standartu noteikšanā, tās standartizācijas sistēmai, kas ir vienotā tirgus pamatā, ir jāspēj darboties ātri un efektīvi. Neatkarīgi no tā, vai runa ir par ūdeņradi, akumulatoriem, atkrastes vēja enerģiju, drošām ķīmikālijām, kiberneti vai kosmosa datiem, mūsu industrija nevar iztikt bez Eiropas un starptautiska līmeņa standartiem, kas savlaicīgi atbalstītu divējādo pārkārtošanos. Lai ES industrijas būtu konkurētspējīgas un noturīgas, ir arī ļoti svarīgi nostiprināt savas globālās līderpozīcijas šo svarīgo prioritāro standartu izstrādē.

Komisija nāks klajā ar **standartizācijas stratēģiju**. Tā palīdzēs pārliecinošāk aizstāvēt Eiropas intereses standartizācijas jomā (ES un pasaulē) un atklātā sadarbībā ar citiem partneriem dažās savstarpējo interešu jomās (piemēram, ar ASV un Kanādu attiecībā uz likumīgu un ētisku MI izmantošanu). Šajā kontekstā Komisija izvērtēs, vai šo mērķu sasniegšanai ir vajadzīgi grozījumi Standartizācijas regulā. Komisijas un Eiropas standartizācijas organizācijas (ESO) apvienotā darba grupa definēs apstiprinātus risinājumus, kā ātri pieņemt standartus, kas atzīti kā ārkārtīgi svarīgi. Komisija arī pievērsīs īpašu uzmanību standartizācijas vajadzību paredzēšanai, kas ļaus atbalstīt industriālo ekosistēmu divējādo pārkārtošanos.

Eiropas uzņēmumiem ir jāizmanto priekšrocības, ko sniedz vienlīdzīgi konkurences apstākļi pasaulē un vienotajā tirgū. ES konkurences un tirdzniecības politikai arī turpmāk stingri jāvērsas pret negodīgu un piespiedu praksi, taču kopīgas globāla līmeņa problēmas vajadzētu risināt starptautiskas sadarbības ceļā. Kopā ar šo paziņojumu Komisija ierosina juridisku instrumentu, kas **vērsīsies pret ārvalstu subsīdiu potenciāli kropļojošo ietekmi** vienotajā tirgū. Tas nodrošinās, ka potenciāli kropļojošas subsīdijas, ko ārvalstu valdības piešķir uzņēmumiem, kuri vēlas iegādāties ES uzņēmumu vai iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā, turpmāk tiks uzraudzītas. Komisija turpinās risināt kropļojošu industriālo subsīdiu jautājumu kopā ar mūsu tirdzniecības partneriem.

Publiskā sektora iepirkumi veido 14 % no ES gada IKP. Eiropas publiskā iepirkuma regulējums var palīdzēt stiprināt uzņēmumu konkurētspēju, tostarp nosakot stratēģiskus kritērijus, jo īpaši zaļajam, sociālajam un inovatīvu risinājumu iepirkumam, un vienlaikus nodrošināt pārredzamību un konkurenci. Tāpat ir svarīgi palielināt inovatīvu digitālo risinājumu iepirkumu un iepirkumu pētniecības un izstrādes jomā⁴⁴. Bez tam Komisija **izstrādās norādījumus par to, kā publisko iepirkumu rezultātīvi izmantot, lai stiprinātu galveno ekosistēmu noturību**; publiskā iepirkuma veicējiem tiks nodrošināti rīki, kas ļaus identificēt un novērst stratēģiskus piegādes riskus un atkarību un dažādot piegādātāju bāzi.

GALVENĀS DARBĪBAS	LAIKA GRAFIKS
Pieņemt priekšlikumu, kas vērstos pret ārvalstu subsīdiu potenciāli kropļojošo ietekmi vienotajā tirgū	2021. gada maijs
Periodiska stratēģiskās atkarības izskatīšana un ar stratēģisko atkarību saistīto risku monitorings	Sākot ar 2021. gadu
Izpētīt starptautiskas partnerības un sadarbību, kas palīdzētu novērst	Sākot ar

⁴⁴ Salīdzinājumā ar lielākajiem tirdzniecības partneriem Eiropā investīcijas inovatīvu risinājumu iepirkumā visvairāk trūkst digitālo risinājumu un pētniecības un izstrādes iepirkuma jomā (investīciju nepietiekamības koeficients ir attiecīgi 3 un 5).

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/final-report-available-benchmarking-innovation-procurement-investments-and-policy-frameworks-across>.

stratēģisko atkarību	2021. gadu
Izveidot alianses procesoru un pusvadītāju tehnoloģiju, industriālo datu, perifērdatošanas un mākoņdatošanas jomā	2021. gada 2. cet.
Pastiprināt rīcību attiecībā uz pārtraukumiem un neaizsargātību MVU piegādes ķēdēs	2021. gada 4. cet.
Pieņemt standartizācijas stratēģiju	2021. gada 3. cet.
Pieņemt norādījumus par to, kā identificēt un novērst stratēģisko atkarību, tam izmantojot publisko iepirkumu	2022. gada 1. cet.

5. DIVĒJĀDĀS PĀRKĀRTOŠANĀS PAĀTRINĀŠANA

2020. gada industriālajā stratēģijā bija uzskaitītas darbības ar mērķi atbalstīt ES industrijas zaļo un digitālo pārkārtošanos, un daudzas no tām jau ir īstenotas⁴⁵, taču pandēmija ir krasi ietekmējusi šīs pārkārtošanās ātrumu un mērogu. Tagad ir skaidrāks nekā jebkad agrāk, ka lielāka iespēja gūt panākumus ir tiem uzņēmumiem, kuri tiecas uz ilgtspēju un digitalizāciju. Tāpēc uzņēmumu digitalizācija ir viens no četriem Digitālā kompasa⁴⁶ kardinālajiem punktiem.

Pārkārtošanās ceļu līdzrādīšana relevantajās industriālajās ekosistēmās

2021. gada ziņojumā par vienoto tirgu⁴⁷ ir sniegta pirmā analīze par līdz šim identificētajām grūtībām, ar kurām saskaras **14 industriālās ekosistēmas**, kā arī par transformatīvajām iniciatīvām, kas jau uzsāktas, lai panāktu divējādo pārkārtošanos un palielinātu noturību. Par ilustratīvu piemēru kalpo Komisijas dienestu darba dokuments⁴⁸ par tīru un konkurētspējīgu Eiropas tēraudu, kurā detalizēti aplūkots, ko zaļā un digitālā pārkārtošanās nozīmē šajā konkrētajā nozarē, un paskaidrots, kā ES rīcībpolitiskie pasākumi atbalsta industriju kā pārkārtošanās virzītāju.

Minētā analīze var palīdzēt – partnerībā ar industriju, publiskā sektora iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām – **līdzradīt pārkārtošanās ceļus** ekosistēmās, kurās tie ir vajadzīgi. Šādi ceļi sniegs labāku augšupēju izpratni par mērogu, izmaksām, ilgtermiņa ieguvumiem un nosacījumiem rīcībai, kas vajadzīga, lai atbalstītu divējādo pārkārtošanos relevantākajās ekosistēmās, un tā rezultātā tiks izstrādāts ilgtspējīgu konkurētspēju veicinošs plāns, kas ir reāli īstenojams. Šādā plānā būtu jāņem vērā relevantā informācija, piemēram, industriālo tehnoloģiju ceļveži, kas izziņoti paziņojumā par Eiropas pētniecības telpu⁴⁹, un tie, kas izstrādāti saskaņā ar Rīcības plānu par sinerģijām starp civilo, aizsardzības un kosmosa rūpniecību⁵⁰.

Prioritāte būtu jāpiešķir ekosistēmām un nozarēm, kuras klimata un ilgtspējas mērķu sasniegšanā un digitalizācijā saskaras ar vislielākajām grūtībām un kuru konkurētspēja ir no tā atkarīga; kā piemērus te var minēt energoietilpīgās nozares (arī ķīmikāliju un tērauda nozari⁵¹) un

⁴⁵ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu, 3. iedaļa un II pielikums.

⁴⁶ COM(2021) 118 final.

⁴⁷ SWD(2021) 351, 2021. gada ziņojums par vienoto tirgu, III pielikums.

⁴⁸ SWD(2021) 353, *Toward Competitive and Clean European Steel*.

⁴⁹ EPT – pētniecības un inovācijas jaunā ēra, COM(2020) 628 final.

⁵⁰ Rīcības plāns par sinerģijām starp civilo, aizsardzības un kosmosa rūpniecību, COM(2021) 70 final.

⁵¹ Būtu jāveido sinerģijas starp pārkārtošanās ceļiem un indikatīvajiem brīvprātīgajiem ceļvežiem, kā paredzēts Eiropas Klimata akta regulā.

būvniecību, kā arī nozares, kuras krīze skārusi smagi un kuru atlabšanu divējādās pārkārtošanās paātrināšana ievērojami sekmētu (piemēram, tūrisms un mobilitāte⁵²).

Zaļās un digitālās pārkārtošanās ekonomiskā pamatojuma atbalstīšana

ES industrija ir izrādījusi gatavību pārvarēt grūtības un izmantot izdevības, ko nes divējādā pārkārtošanās. Tā ir gatava investēt, taču prasa nodrošināt prognozējamību un reālu ekonomisko pamatojumu ar saskaņotu un stabilu regulatīvo satvaru, kas ļautu piekļūt spējam un infrastruktūrai, finansējumam inovācijai un plašākai ieviešanai, izejmateriāliem un dekarbonizētai enerģijai, kā arī pieprasījuma puses pasākumus attiecībā uz klimatneitrāliem un aprītiem produktiem un pareizās prasmes. Tie ir elementi, bez kuriem konkurētspējīga pārkārtošanās nav iespējama.

ES šādu ekonomisko pamatojumu var tūlītēji atbalstīt ar saviem **atveseļošanas** centieniem. Eiropas ātrākā atveseļošanā par atspēriena punktu vajadzētu izmantot ES budžetu un *NextGenerationEU*, it sevišķi Atveseļošanas un noturības mehānismu, un šie instrumenti arī jāizmanto, lai nostiprinātu apņemšanos īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos. Komisija stingri iesaka dalībvalstīm nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos paredzēt investīcijas un reformas konkrētās pamatjomās⁵³, kuras dalībvalstīm ir ļoti svarīgas, prasa lielas investīcijas, spēj radīt darbvietas un izaugsmi un kuras no zaļās un digitālās pārkārtošanās gūs ievērojamu labumu. Komisija nacionālos plānus šobrīd rūpīgi izvērtē un plāno uzraudzīt to īstenošanu, lai nodrošinātu, ka zaļajām investīcijām tiek atvēlēti vismaz 37 % finansējuma, bet digitalizācijai – vismaz 20 %. Daudzi nacionālie atveseļošanas un noturības plāni finansējumu novirzīs zaļajām un digitālajām investīcijām mazos un vidējos uzņēmumos. Divējādā pārkārtošanās būs arī 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondu uzmanības centrā, un tas palīdzēs realizēt ES ekonomikas zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Atveseļošanas un noturības plāni ir nebijusi iespēja apvienot spēkus **vairākvalstu projektos**, lai veidotu digitālā un zaļā ekonomikā kritiski svarīgas spējas. Nodomu nacionālo plānu projektos iekļaut vairākvalstu projektus pārdusis vairākas dalībvalstis. Šie projekti varētu paātrināt tik ļoti nepieciešamās investīcijas tādās jomās kā udeņradis, 5G koridori, kopīgas datu infrastruktūras un pakalpojumi, ilgtspējīgs transports, blokķēdes vai Eiropas digitālās inovācijas centri. Komisija izvērtē iespējas izveidot iedarbīgu mehānismu, ar ko paātrināt šādu vairākvalstu projektu īstenošanu un kas ļautu kombinēt dalībvalstu un ES finansējumu⁵⁴.

Konkurences noteikumu, jo īpaši valsts atbalsta noteikumu, izpildes panākšana nodrošinās, ka atveseļošanai domātais publiskais finansējums palīdzēs piesaistīt papildu privātās investīcijas, nevis būs to aizstājējs. Bez tam Komisija veic **plašu ES konkurences noteikumu izskatīšanu**, lai pārliecinātos, ka laikā, kad konkurences apstākļi būtiski mainās arī pasaules līmenī, šie noteikumi spēs atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, no kuras ieguvēji būs Eiropas iedzīvotāji. **Vides un enerģētikas valsts atbalsta noteikumu izskatīšana** ļaus dalībvalstīm labāk atbalstīt uzņēmumus, kuri zaļā kursa un jaunās industriālās stratēģijas kontekstā vēlas dekarbonizēt savus ražošanas procesus un ieviest zaļākas tehnoloģijas. **IPCEI valsts atbalsta noteikumi** palīdz paātrināt pārrobežu investīcijas revolucionārās inovācijās, kurās tirgus pats par sevi neuzņemtos investīciju risku, un tikai gadījumos, kad nepārprotamas tirgus nepilnības novēršana atsver tirgus

⁵² Ņemot vērā Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju, COM(2020) 789 final.

⁵³ 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija, COM(2020) 575 final. Pamatiniatīvas ir šādas: progresīvāka enerģētika, renovācija, uzlāde un uzpilde, savienojamība, modernizācija, paplašināšana, pārkvalifikācija un prasmju pilnveide.

⁵⁴ Kā izziņots paziņojumā “Digitālais kompass līdz 2030. gadam”, COM(2021) 118 final.

izkropļojumu risku vienotajā tirgū. Lai gan nesen veiktais pašreizējā *IPCEI* paziņojuma izvērtējums liecina, ka noteikumi darbojas labi, tomēr ir vajadzīgi daži mērķtiecīgi pielāgojumi, piemēram, lai vēl vairāk uzlabotu to atvērtību un atvieglotu MVU dalību un sniegtu norādījumus par kritērijiem, kas ļauj sakopot nacionālo budžetu un ES programmu finansējumu. Jaunās reģionālā valsts atbalsta pamatnostādnes ļaus dalībvalstīm atbalstīt vismazāk attīstītos reģionus, lai tie varētu panākt pārējos reģionus un mazināt atšķirības attīstības līmenī, kā arī reģionus, kas saskaras ar pārkārtošanās vai strukturālām problēmām, taču vienlaikus tās nodrošinās vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp dalībvalstīm.

Pamatnostādņu par valsts atbalstu platjoslai izvērtējumā Komisija vērtē, vai šie noteikumi spēj sasniegt izvirzīto mērķi un ir atbilstoši jaunākajām tehnoloģiju un tirgus norisēm, lai tie pilnīgi atbalstītu ES vērienīgās ieceres attiecībā uz platjoslas infrastruktūras izvēršanu saskaņā ar rīcībpolitiskajiem mērķiem, kas cita starpā izvirzīti paziņojumos par gigabitu sabiedrību un digitālo desmitgadi. Turklāt notiekošajā **uzņēmumu horizontālajiem līgumiem piemērojamo pretmonopola noteikumu** izskatīšanā cita starpā tiks aptverti arī jautājumi, kas ir svarīgi zaļās un digitālās pārkārtošanās kontekstā, piemēram, pētniecības un izstrādes nolīgumi, un tiks sniegti norādījumi par tā dēvētajiem ilgtspējas nolīgumiem un konkurenci veicinošiem datu kopīgošanas un datu sakopošanas nolīgumiem. Arī notiekošās Vertikālā grupu atbrīvojuma regulas un vertikālo pamatnostādņu izskatīšanas mērķis ir piemērojamos noteikumus tuvināt jaunajai tirgus realitātei, kurā arvien vairāk dominē e-komercija un tiešsaistes tirdzniecība, un aktualizēt norādījumus uzņēmumiem par šiem jautājumiem. Izskatīšanā, ņemot vērā tādas norises kā digitalizācija un globalizācija, ir arī **paziņojums par tirgus definīciju**. Ar **tirdzniecības politikas izskatīšanu** Komisija ir izstrādājusi plānu, kā tirdzniecības politika varētu pilnvērtīgi pildīt savu lomu divējādajā pārkārtošanās. Tirdzniecības un investīciju nolīgumu īstenošanā ES izmantos visas savas spēkā esošajos tirdzniecības nolīgumos iestrādātās elastības iespējas, lai panāktu, ka nolīgumi ir derīgi izvirzītajam mērķim un spēj reaģēt uz jaunajām grūtībām, kas saistītas ar zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Lai atbalstītu zaļās atveseļošanas finansēšanu, Komisija gatavo **atjaunināto ilgtspējīga finansējuma stratēģiju** un likumdošanas iniciatīvu par **ilgtspējīgu korporatīvo pārvaldību**, kas paredz, ka uzņēmumiem jānodrošina pienācīga rūpība. Turklāt atbalsts zaļajām investīcijām tiks apvienots ar jaunu zaļā finansējuma standartu izstrādi.

Pirms 2021. gada vasaras pārtraukuma Komisija nāks klajā ar paketi “**gatavi mērķrādītājam 55 %**”, kurā būs izklāstīts, kā saskaņoti pārskatāmi 2030. gada klimata un enerģētikas paketes galvenie instrumenti, lai Eiropa līdz 2050. gadam kļūtu klimatneitrāla. Komisija nāks klajā ar **oglekļa ievedkorekcijas mehānismu**, kas būs piemērojams atsevišķām nozarēm, lai labāk risinātu oglekļa emisiju pārvirzes risku, un būs pilnībā saskanīgs ar PTO noteikumiem. Kamēr nav ieviesti pilnvērtīgi alternatīvi pasākumi, vajadzētu turpināt izmantot esošos instrumentus, kas paredzēti oglekļa emisiju pārvirzes risku novēršanai globālai konkurencei pakļautās energoietilpīgās industrijās. Ņemot vērā, ka pasaulē pastāv dažādas oglekļa cenu noteikšanas pieejas, Komisija turpinās vērsties pie ES starptautiskajiem partneriem, lai rastu pamatu sadarbībai šajā jomā.

Nākamās paaudzes Eiropas inovācijas ekosistēmu zaļajai un digitālajai pārejai atbalstīs **programma “Apvārsnis Eiropa” ar visiem tās instrumentiem – partnerībām**⁵⁵, Eiropas Inovācijas padomi un Inovāciju un tehnoloģiju institūtu. Kritiski svarīgo atbalstu inovatīvu

⁵⁵ Tās cita starpā aptver tīru tēraudu, apstrādes rūpniecību, ūdeņradi, akumulatorus, bezemisiju autotransportu, tīru aviāciju, bezemisiju ūdenstransportu, ilgtspējīgu būvēto vidi un progresīvu ražošanu.

mazoglekļa tehnoloģiju komerciāliem demonstrējumiem dažādās nozarēs turpinās sniegt **Inovāciju fonds**. Pārskatītas ETS direktīvas priekšlikuma ietvaros Komisija apsver iespēju ierosināt **Eiropas pieeju līgumiem par oglekļa cenas starpību**, kurā varētu izmantot ETS ieņēmumus un kura papildinātu citas Inovāciju fonda atbalsta formas.

Pašlaik investīcijas atjaunīgajos energoresursos, enerģijas uzkrāšanā, tīklos, starpsavienojumos un industriālajā pārveidē ES tiek veiktas pārāk lēni⁵⁶. Lai zaļā pārkārtošanās nodrošinātu patiesi ilgtspējīgu konkurētspēju, industrijai ir vajadzīga piekļuve cenas ziņā pieejamai un dekarbonizētai elektroenerģijai lielā daudzumā, un šajā sakarā ir vajadzīgi papildu centieni. Komisija strādās ar dalībvalstīm, lai palielinātu to ieceres atjaunīgo energoresursu jomā un racionalizētu atļauju izsniegšanas procedūras. Enerģētikas un industrijas ģeogrāfijas laboratorija – instruments, ko pašlaik izstrādā Komisijas Kopīgais pētniecības centrs sadarbībā ar industrijas ieinteresētajām personām, uzņēmumiem un energoinfrastruktūras plānotājiem nodrošinās ģeotelpisko informāciju. Industriālie patērētāji, MVU un kopienas var arī sadarboties, lai atjaunīgās enerģijas projektos panāktu ilgtermiņa cenu drošību un uzlabotu vides pēdu. 2021. gada jūnijā Komisija pārskatītajā Atjaunojamo energoresursu direktīvā apsvērs pasākumus, ar kuriem veicināt **korporatīvu atjaunīgo energoresursu elektroenerģijas iepirkuma līgumu** plašāku ieviešanu un novērst jebkādu nepamatotu šķēršļus.

Tirgus paplašināšanās un augošs globālais pieprasījums pēc vēja turbīnām, saules fotoelementu paneļiem un viedām energotehnoloģijām ir nozīmīga izdevība, jo lielākam apjomam vajadzētu samazināt enerģijas izmaksas gan rūpniecībai, gan sabiedrībai kopumā. Komisija atzinīgi vērtē centienus paplašināt šo tehnoloģiju ražošanu ES, piemēram, industrijas virzīto Eiropas saules enerģijas iniciatīvu. Turklāt Komisija strādā pie saules enerģijas paneļu ekodizaina pasākumiem, arī iespējamām prasībām attiecībā uz oglekļa pēdu.

Eiropas **Izejvielu** alianse (ERMA) veido projektu plūsmu gan retzemju metālu magnētu vērtības ķēdēm, gan enerģijas uzkrāšanas un pārveides materiāliem. Ja visi ERMA apzinātie projekti tiktu īstenoti, tie ļautu panākt, ka 2030. gadā ES ražoti retzemju metālu magnēti nodrošinās 60 % ES gadā uzstādītās vēja enerģijas jaudas tiek un ka ES piedāvājums 2030. gadā spēs apmierināt 20 % no prognozētā niķeļa pieprasījuma⁵⁷.

Svarīgi ir turpināt censties izstrādāt ilgtspējīgu produktu dizainu, veidot **aprites ekonomiku** un kāpināt izejvielu savākšanas un reciklēšanas apjomus, kā arī panākt funkcionējošu otrreizējo izejmateriālu tirgu. Komisijas priekšlikums Akumulatoru regulai paredz inovatīvu tiesisko regulējumu, kas aptver pilnu akumulatoru aprites ciklu.

MVU no zaļās pārkārtošanās var gūt labumu, taču, lai to maksimizētu, tiem ir vajadzīgas konsultācijas un finansiāls atbalsts. Eiropas Biznesa atbalsta tīkls jau ir sācis nodrošināt ilgtspējības padomdevējus, kuri MVU šajā jautājumā sniegs konsultācijas; pilnvērtīgu darbību tie uzsāks 2022. gadā. Padomdevēji veicinās gan MVU inovāciju dekarbonizētā elektroenerģijas ražošanā, tostarp saules enerģijas paneļu izmantošanu, gan energoefektivitāti. MVU ir būtiska arī digitalizācija, tāpēc visas relevantās platformas⁵⁸ kopīgi darbosies, lai atbalstītu MVU savās

⁵⁶ *Impact Assessment accompanying the 2030 Climate Target Plan* (12. tabula), SWD(2020) 176 final; Agora-Energiewende & EMBER (2021): *The European Power Sector in 2020*. Jaunākie nacionālie enerģētikas un klimata plāni 2020.–2030. gada periodā rāda vēja un saules enerģijas ražošanas pieaugumu par 72 TWh gadā, bet 55 % klimata mērķrādītāja sasniegšanai pieaugumam vajadzētu būt 93–100 TWh gadā.

⁵⁷ Sk. 5.1. nodaļu *Strategic Dependencies and Capacities for the underlying calculations*, SWD(2021) 352.

⁵⁸ Eiropas digitālās inovācijas centru tīkls, Eiropas Klasteru kopdarbības programma (ECCP), Eiropas Biznesa atbalsta tīkls (EEN) un *Startup Europe*.

ekosistēmās, piemēram, ieviesīs datus balstītus uzņēmējdarbības modeļus un risinājumus kiberdraudu novēršanai. Līdz 2023. gadam programma “Digitālā Eiropa” Eiropas digitālās inovācijas centros ieguldīs 310 miljonus EUR, kas MVU piedāvās vietējo atbalstu digitalizācijai un piekļuvi tehnoloģiju testēšanai. 2021. gadā Eiropas Inovācijas padome arī novirzīs dotācijas un pašu kapitāla finansējumu 1,1 miljarda EUR apmērā, galvenokārt jaunuzņēmumiem un inovatīviem MVU.

Komisija strādās pie tā, lai stiprinātu **sinerģiju starp ilgtspējīgu un digitālu pārkārtošanos**. Digitālie risinājumi, piemēram, **digitālie dvīņi** progresīvā ražošanā, var palīdzēt optimizēt procesus visās ekosistēmās. Industrijas virzītā **Eiropas zaļā digitālā koalīcija** mērīs digitālo risinājumu ietekmi un paātrinās digitālo risinājumu plašāku ieviešanu svarīgās zaļajās nozarēs. Lai izpildītu Digitālajā kompasa⁵⁹ uzņemtās saistības, Komisija apzinās papildu pasākumus, kas palīdzēs sasniegt **IKT tehnoloģiju oglekļneitralitātes mērķrādītāju** un palielināt digitālo tehnoloģiju apguvi nolūkā samazināt citu ekosistēmu ietekmi uz vidi.

Zaļo un digitālo pārkārtošanos nevar īstenot bez apjomīgas un godīgas datu kopīgošanas, jo īpaši nolūkā optimizēt ilgtspēju un izstrādāt inovatīvus produktus un pakalpojumus. Lai palīdzētu atrast uzņēmumu un publiskā sektora datu potenciālu, Komisija **2021. gadā** nāks klajā ar **datu akta priekšlikumu un turpinās atbalstīt nozarisku “vienotu Eiropas datu telpu” izveidi**, kuras tiks veidotas ar nākamās Digitālās Eiropas programmas starpniecību, pilnībā ievērojot pamattiesības. Starptautiskā līmenī ES iesaistās PTO kopīgā paziņojuma iniciatīvas sarunās par e-komerciju, lai veidotu globālos digitālās tirdzniecības noteikumus. Lai veicinātu droša un uzticama mākslīgā intelekta izstrādi, Komisija 2021. gada 21. aprīlī nāca klajā ar priekšlikumu par tiesisko regulējumu MI jomā un pārskatītu koordinētu plānu MI jautājumos.

Investīcijas prasmēs ir svarīgs cilvēkieguldījumu elements, un šīs investīcijas būs būtiskas, lai atbalstītu divējādo pārkārtošanos un veicinātu taisnīgu atveseļošanos. Eiropas Prasmju programma zaļo un digitālo pārkārtošanos atbalsta ar tādām iniciatīvām kā Prasmju pakts. Tas palīdz mobilizēt privāto sektoru un citas ieinteresētās personas Eiropas darbaspēka kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas atbalstam. Pakts atbalsta plaša mēroga prasmju partnerības katrā ekosistēmā, no kurām dažas jau uzņēmušās prasmju veidošanas saistības (autobūves, mikroelektronikas, aerokosmiskā un aizsardzības industrija). Prasmju apaļā galda sanāksmes, ko Komisija organizē kopā ar relevantajām ieinteresētajām personām no katras ekosistēmas, līdz 2021. gada vidum būs aptvērušas visas ekosistēmas un palīdzēs izstrādāt un īstenot pārkārtošanās ceļus. ES budžetā 2021.–2027. gadam ietilpst vairāki instrumenti, ko var izmantot, lai atbalstītu kvalifikācijas celšanu un pārkvalifikāciju⁶⁰. Atbalstu var sniegt arī nacionālie atveseļošanas un noturības plāni, kā arī patiesi aktīvs atbalsts nodarbinātībai⁶¹.

GALVENĀS DARBĪBAS	LAIKA GRAFIKS
Zaļās un digitālās pārkārtošanās ceļu līdzradīšana relevantām ekosistēmām, sākot ar tūrismu un energoietilpīgām nozarēm	Sākot ar 2021. gada 2. cet.
Pasākumi atjaunīgo energoresursu elektroenerģijas iepirkuma līgumu veicināšanai pārskatītas Atjaunojamo energoresursu direktīvas priekšlikumā	2021. gada 2. cet.
Apsvērt Eiropas pieeju līgumiem par oglekļa cenas	2021. gada 2. cet.

⁵⁹ Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā, COM(2021) 118 final.

⁶⁰ Piemēram, Eiropas Sociālais fonds, Erasmus vai Digitālās Eiropas programma.

⁶¹ Komisijas ieteikums par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai, C(2021) 1372 final.

starpību pārskatītas ETS direktīvas priekšlikumā	
Enerģētikas un industrijas ģeogrāfijas laboratorija	Sākot ar 2021. gada 4. cet.

6. SECINĀJUMS: TAGAD SPĒCĪGĀKI PARTNERĪBĀ

2020. gada Jaunajā industriālajā stratēģijā tika likti pamati industriālajai politikai, kas atbalstītu divējādo pārkārtošanos, padarītu ES industriju konkurētspējīgāku pasaules mērogā un stiprinātu Eiropas stratēģisko autonomiju. Tā iezīmēja jaunu Eiropas industriālo ceļu, kas derētu gan šodienas iecerēm, gan rītdienas realitātei. Vēl ir tāls ceļš ejams, taču Eiropai kā rūpniecības šūpulim ir daudz priekšrocību – daudzveidība un iedzīvotāju talantīgums, novatoriskums un radošums, Eiropas vērtības un sociālā tirgus tradīcijas. Šī jaunā industriālā stratēģija gan vārdos, gan darbos ir uzņēmējdarbību veicinoša, un tā joprojām ir relevanta.

ES, tās dalībvalstis un industrija krīzē ir guvušas mācību un ir gatavas likt pamatus jaunai ilgtspējīgi konkurētspējīgai Eiropas industrijai. Tas nozīmē, ka ir jāīsteno un jāpilnveido pasākumi, kas attiecībā uz industriju, MVU un vienoto tirgu tika izziņoti 2020. gada marta industriālajā paketē. Tāpat mums jāturpina sargāt Eiropas lielāko trumpi – vienoto tirgu –, tāpēc ir jānodrošina atvērta stratēģiskā autonomija un jāpaātrina zaļā un digitālā pārkārtošanās visā ES teritorijā. Vienlīdz svarīga loma te ir likumdošanai, līdzradīšanai, investīcijām, partnerībām un starptautiskai sadarbībai. Šis industriālās politikas paketes atjauninājums palīdzēs sasniegt šos mērķus.

Lai šie centieni būtu sekmīgi, tie ir jāatbalsta ar spēcīgām partnerībām, pirmkārt, starp ES, dalībvalstīm, sociālajiem partneriem, industrijas un citām relevantām ieinteresētajām personām un, otrkārt, starp industriālajām ekosistēmām un pašās ekosistēmās, par pamatu izmantojot ES atvērto un iekļaujošo Industriālo forumu. Attiecībā uz svarīgākajām ekosistēmām un kopā ar citām relevantām ieinteresētajām personām forums palīdzēs izstrādāt pārkārtošanās ceļus un veikt stratēģiskās atkarības analīzi. Tas ekosistēmās popularizēs paraugpraksi un risinājumus un apzinās investīciju vajadzības un sadarbības izdevības pārrobežu un vairākekosistēmu līmenī.

Komisija turpinās veicināt politiskās atbildības uzņemšanos par industriālo stratēģiju, turpinot regulārus dialogus ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Lai veidotu spēcīgu globālo ekonomiku, ES, kad vien iespējams, centīsies panākt starptautisku sadarbību, kuras pamatā būtu ES principi, tostarp vienlīdzīgi konkurences apstākļi, vadošā loma standartu un citu regulatīvo prioritāšu noteikšanā un globālo piegādes ķēžu noturības stiprināšana.